

Økte investeringer og flere arbeidsplasser

- Bredt oppsving. Konkurransen om ansatte øker

KONJUNKTURBAROMETER

for Oslo

MAI 2018

SpareBank
SR-BANK

Dette er Konjunkturbarometeret

SpareBank 1 SR-Banks konjunkturbarometer er den viktigste temperaturmåleren for næringslivet på Sør- og Vestlandet – og stor-Oslo fra og med mai 2018.

800 bedrifter oppdaterer jevnlig både faktisk økonomisk utvikling samt sine forventninger det kommende året til blant annet omsetning, ansatte, investeringer, lønnsomhet og ordresreserve.

Vi analyserer dataene og gir deg unik innsikt i utviklingen av samfunnet vi lever i og hva vi kan forvente fremover.

Bedriftsundersøkelsen omfatter spørsmål om:

1. Økonomisk utvikling de siste 12 månedene
2. Bedriftenes forventninger neste 12 måneder hva gjelder:
  - Årsverk
  - Omsetning
  - Lønnsomhet
  - Investeringer
  - Ordreserver

Hovedpunkter i konjunktur- barometeret

1

Bedriftene venter vekst det neste året

Stemningen i næringslivet i oljefylkene Rogaland, Hordaland og Agder snudde i 2017, særlig våren 2017. Optimismen har vedvart siden. I denne undersøkelsen for mai 2018 er det et klart flertall av bedriftene som venter vekst det neste året. 62 prosent av bedriftene forventer å vokse det kommende året (de resterende 38 prosentene er på den negative siden). Optimismen har fått godt feste. Alle delindekser indikerer oppgang. Bedriftene skal ansette flere, venter høy vekst i omsetning og god vekst i ordreserven. Oljenedgangen er bak oss. I denne undersøkelsen er det også tall for Stor-Oslo, som dekker mer enn 1,2 mill innbyggere. Også her er et klart flertall av bedriftene optimister (63 prosent). Oslo skiller seg noe ut med bedre faktisk utvikling og høye forventninger hva gjelder ansatte.

2

Oppsving i alle næringer – høyest innen olje og gass

Bedrifter med høy oljeeksponering har hatt veldig krevende tider, men det positive omslaget det siste året har vært overraskende og imponerende. Hovedindeksen for oljeeksponerte bedrifter er nå over 70% (vs 43% i januar 2017), som er rekordnivå. Det er litt overraskende at oljebedriftene er så positive, ettersom drahjelpen fra oljeaktiviteten på norsk sokkel er begrenset (litt opp i 2018), men tyder på en enorm endringsvilje og suksess i nye markeder. Blant bransjene på Sør-Vestlandet er det nokså jevnt bra. Varehandel er høyest med en indeks på 65%, tett fulgt av bygg/anlegg (64%), industri (62%) og andre bransjer (60%). Dette tyder på at usikkerheten om oljenedgang nå slipper, også i privatøkonomien, og gir løft for mange. I Stor-Oslo er det interessante trekk, som også gjenspeiler bredt oppsving, med industri på topp med hele 69%, dernest andre bransjer (64%), bygg/anlegg (61%) og varehandel (60%). For øvrig er eksportbedrifter jevnt over mer positive enn de uten, som gjenspeiler god drahjelp fra vekst ute og svak kronekurs.

3

Høyest vekst i Rogaland og like foran Oslo

Det er optimisme blant bedriftene i alle fylkene i undersøkelsen, inkludert Stor-Oslo. Både bedring blant oljeeksponerte bedrifter, redusert usikkerhet generelt og at oljenedgangen har vært mest markert i Rogaland de siste årene, bidrar nå til at forventningene er høyest i Rogaland. Indeksen er på 64 prosent. Oslo er like bak med 63 prosent. Hordaland og Agder er også på bra nivå med 61 prosent. Infrastruktur/samferdsel (oljepengebruk) har gitt god drahjelp og vært stabiliserende for alle fylkene i årene med oljenedgang og usikkerhet, i tillegg til lav rente, bedring hos våre handelspartnere og endringsvillige bedrifter. Agder og Hordaland har en god del oljebedrifter, men er mer diversifisert og nyter godt av svak kronekurs og lav rente. Dette er næringer som sjømat, tradisjonell eksport og turisme. Oslo er også diversifisert og nyter godt av generelt god utvikling i økonomien. Avtakende boligfrykt viser igjen i bygg- og anleggsektoren.

4

Jobbvekst, lavere ledighet og kamp om arbeidskraften

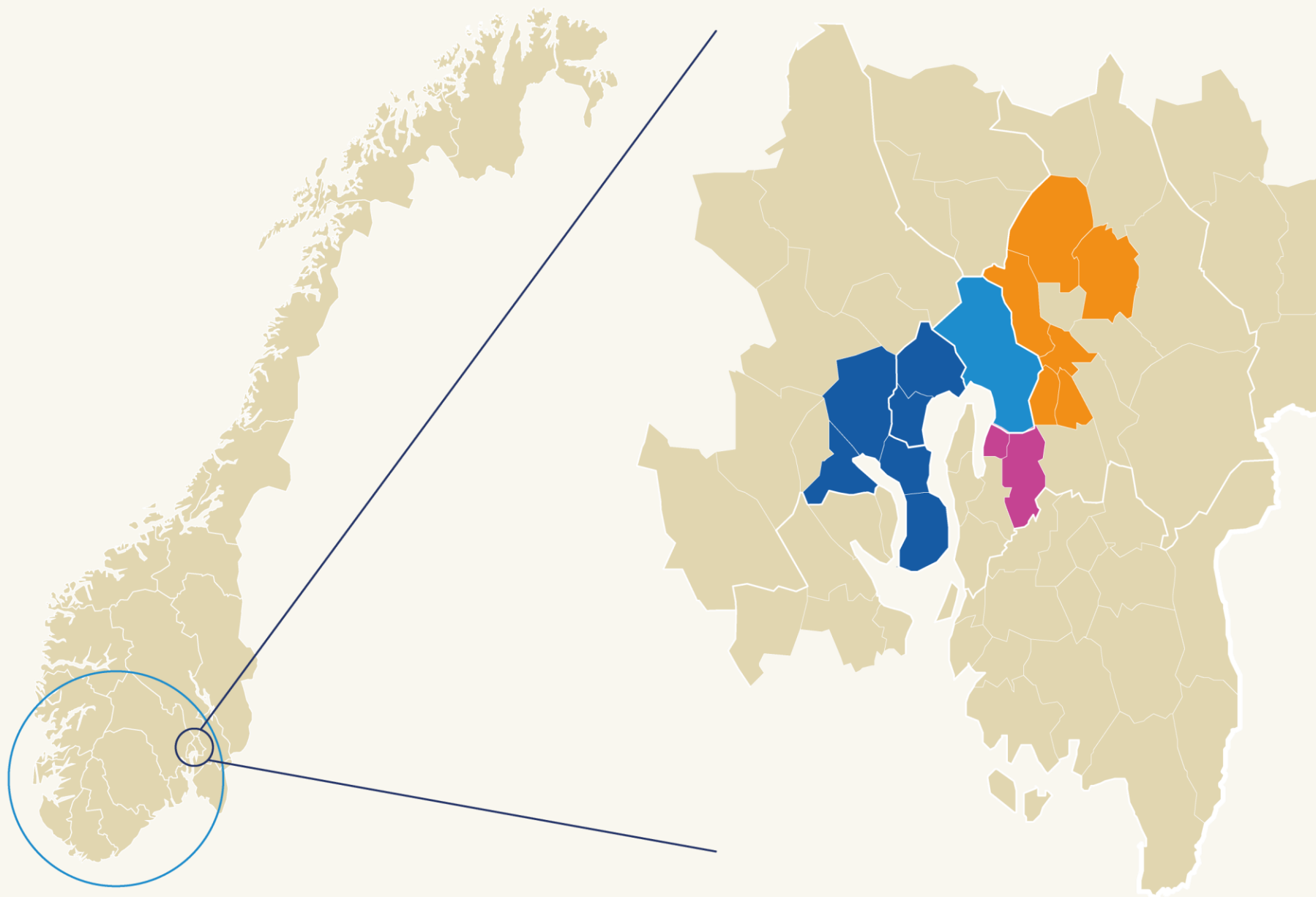
Arbeidsledigheten i Norge har falt og er nær det laveste nivået på 9 år, ifølge NAVs ledighetstall på 2,4 prosent. Rogaland, Hordaland, Agder-fylkene og Oslo er nær dette nivå på 2,6-2,9 prosent. På Sør-Vestlandet har ledigheten falt markert det siste halvannet året – godt i tråd med signalene i dette konjunkturbarometer. Det som er gledelig for arbeidstakere, men også kan bli utfordrende for bedriftene og norsk økonomi, er at bedriftene nå melder om enda høyere vekst i ansettelser. Ansettelsesindeksen har steget til rekordhøye 61 prosent. Oslo er høyest på 63%. Alle fylker og bransjer er på 59 prosent og over – med bygg og anlegg høyest i sørvest. Det er en klar overvekt av bedrifter som skal ansette, og de større bedriftene har nå snudd fra forsiktig oppbemanning i januar 2018 til betydelig mer markert oppbemanning nå. Det blir kamp om arbeidskraften. Svak kronekurs gjør Norge mindre attraktivt for utenlandske arbeidstakere. Sammen med lav ledighet kan dette bidra øke presset i norsk økonomi både på lønninger, kostnader, priser generelt og rente.

5

Overraskende sterk ordresreserve og økte investeringer

Noen av indikatorene i undersøkelsen kan kaste ekstra lys over vendepunkter i konjunkturutviklingen. Et flertall av bedriftene, 59 prosent og høyere i alle fylker, venter økte ordreserver. Det er nokså jevnt blant ulike bransjer og høyest innen industri. Bedriftene venter videre fortsatt bedring i lønnsomhet (indeks på 62 prosent), og alle fylker er 59 prosent og høyere. Bedre lønnsomhet gir økt robusthet. Bedriftene planlegger med økte investeringer

Barometeret dekker viktigste deler av norsk økonomi

Oslo ytre vest

- Bærum
- Asker
- Drammen
- Lier
- Røyken
- Hurum

Oslo

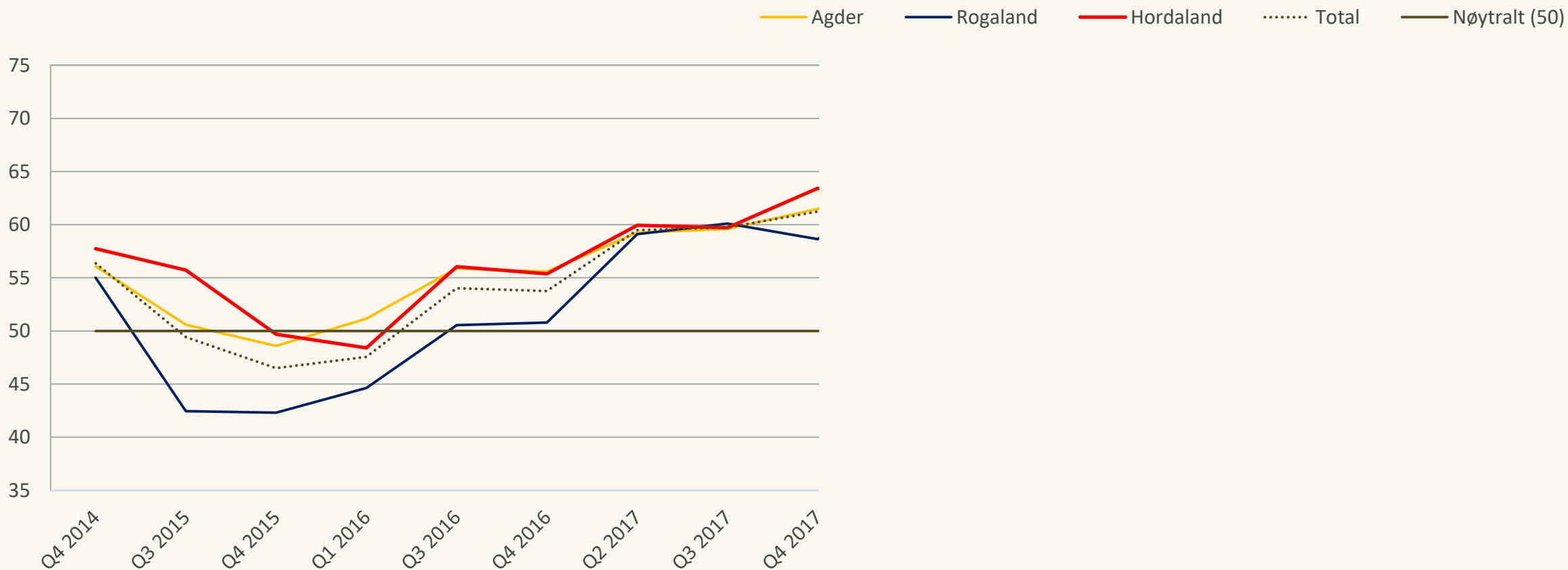
Oslo ytre øst

- Rælingen
- Lørenskog
- Skedsmo
- Nittedal
- Ullensaker
- Nannestad

Oslo ytre syd

- Ski
- Oppegård

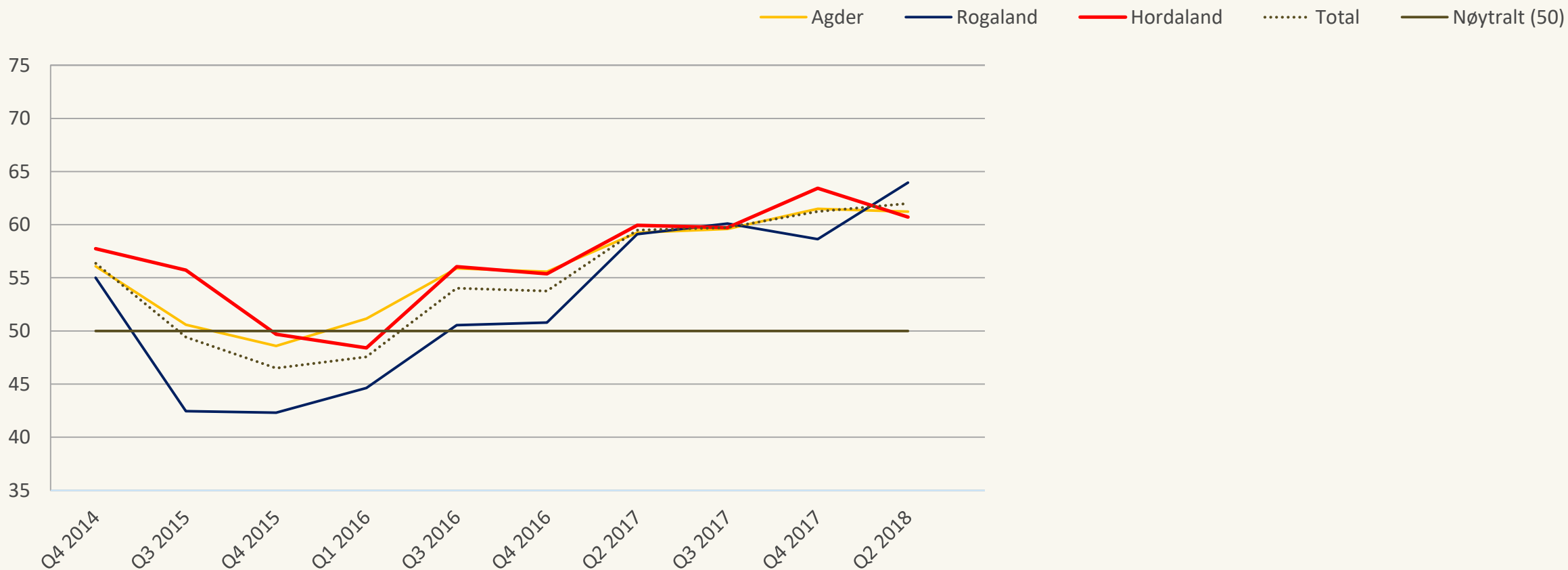
Fylker. Hovedindeks og delindekser per siste måling

Optimisme i alle fylker ved forrige måling

– Hva nå?

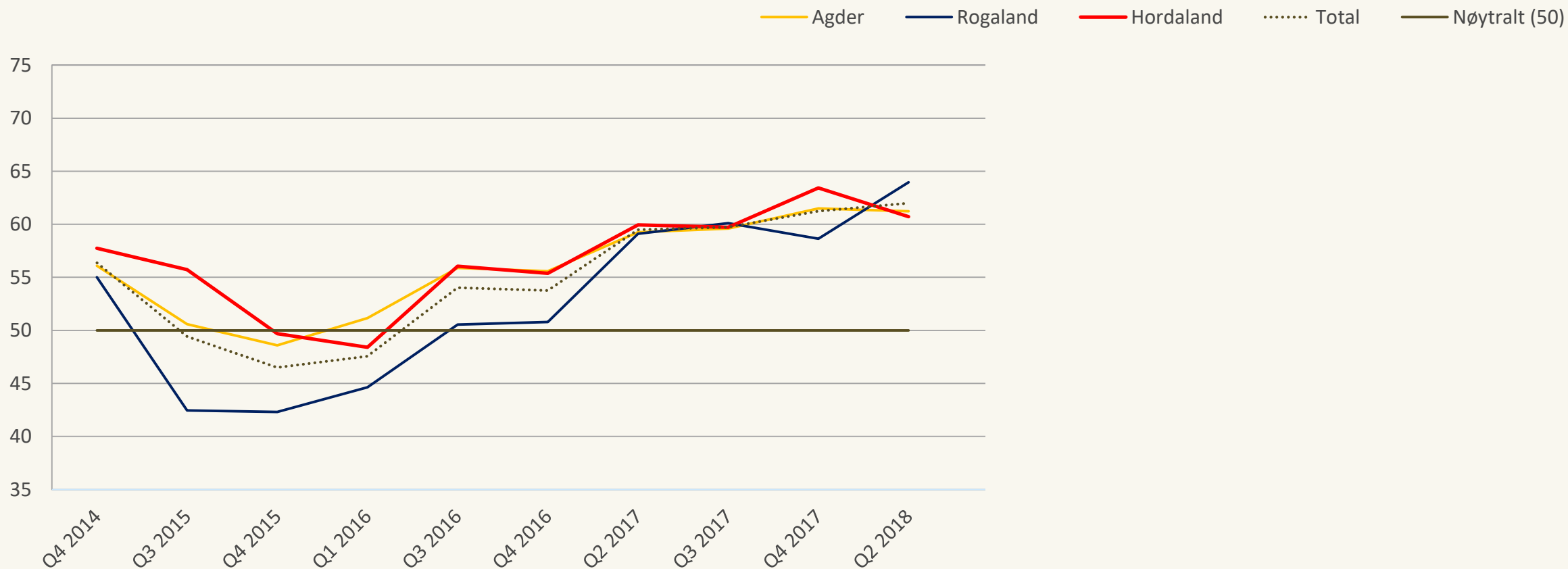
Fylker. Hovedindeks og delindekser per siste måling

Fortsatt optimisme i alle fylker

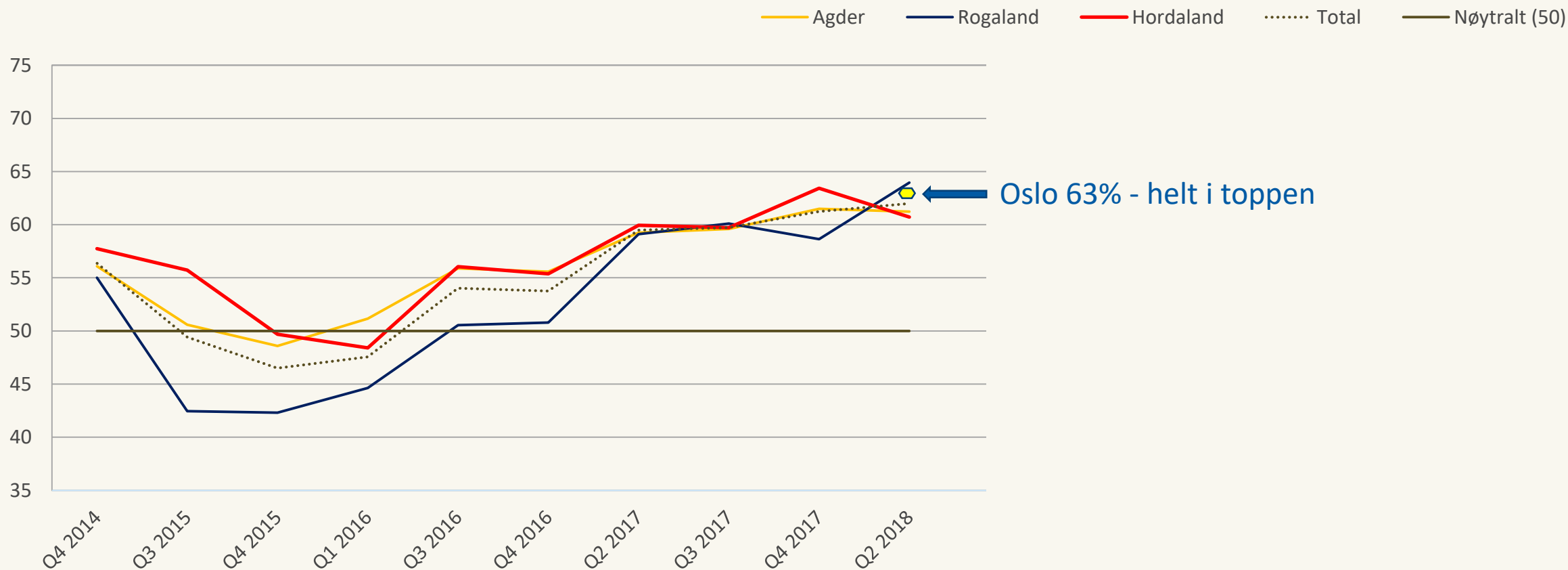
– Oljedrevet opptur, lavere usikkerhet og Rogaland på topp

Fylker. Hovedindeks og delindekser per siste måling

Fortsatt optimisme i Sør-Vest – hva med Oslo?
– Oljedrevet opptur, lavere usikkerhet og Rogaland på topp

Fylker. Hovedindeks og delindekser per siste måling

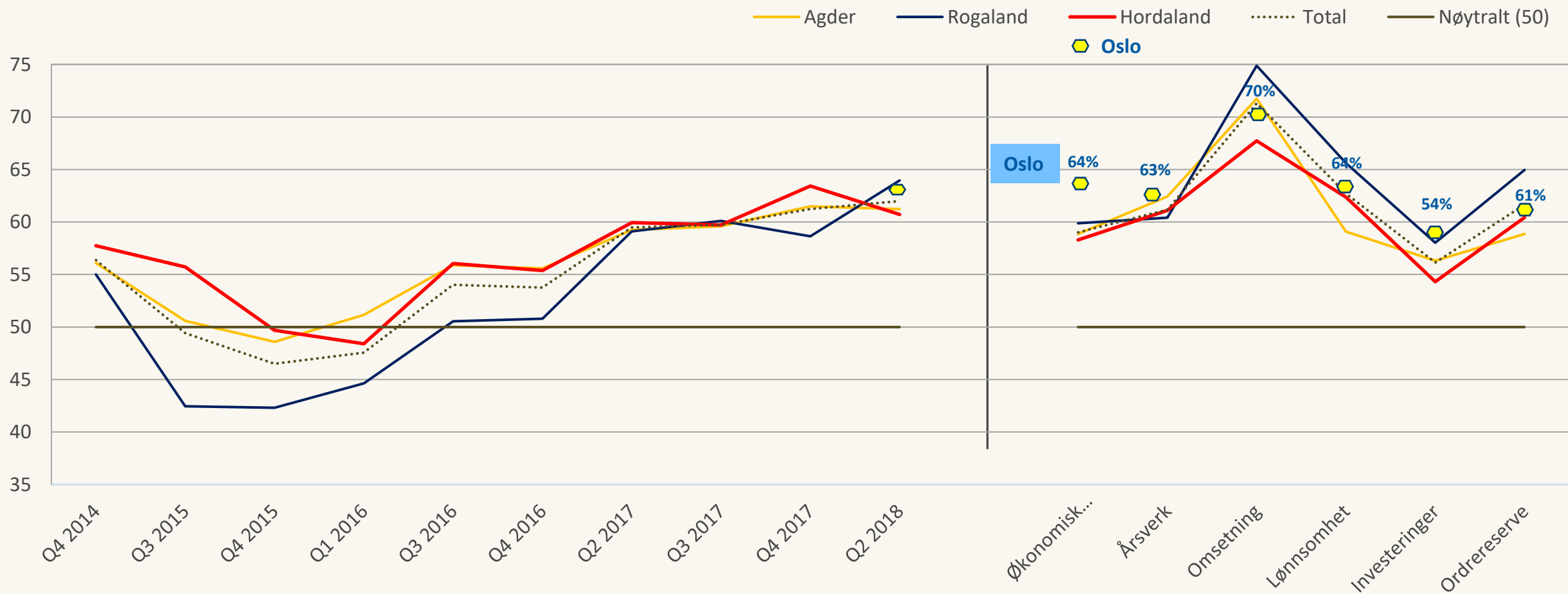
3

Optimismen i Stor-Oslo på nivå med Rogaland

– Oljedrevet opptur, lavere usikkerhet og Rogaland på topp

Fylker. Hovedindeks og delindekser per siste måling

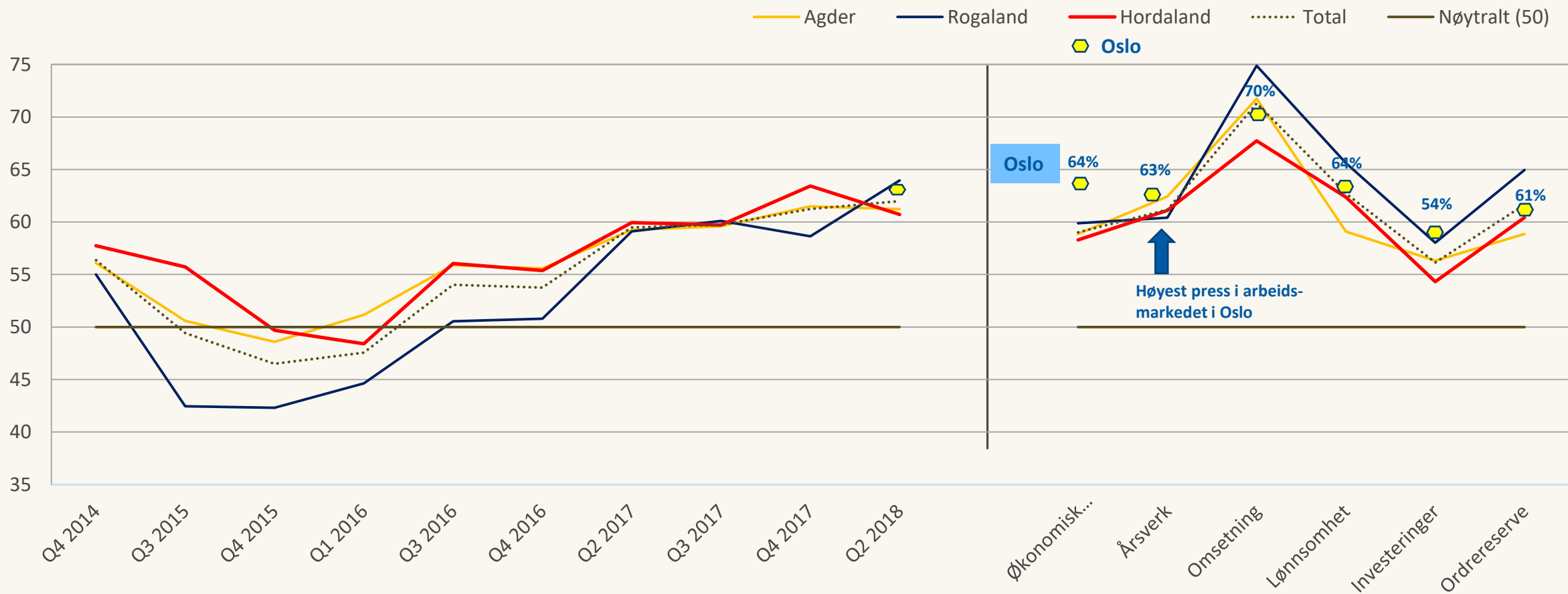

3

Optimisme i alle fylker

– Bra på alle delindekser – Oslo & Rogaland høyest på de fleste

Fylker. Hovedindeks og delindekser per siste måling

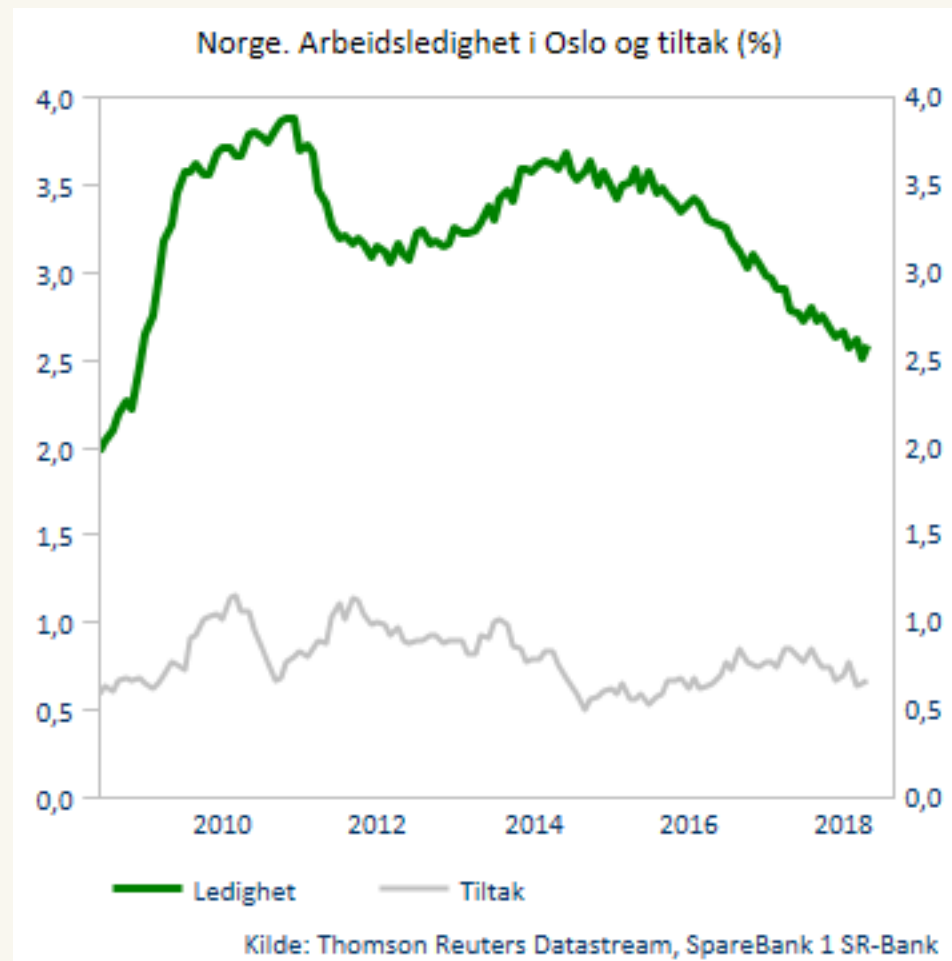

3

Optimisme i alle fylker

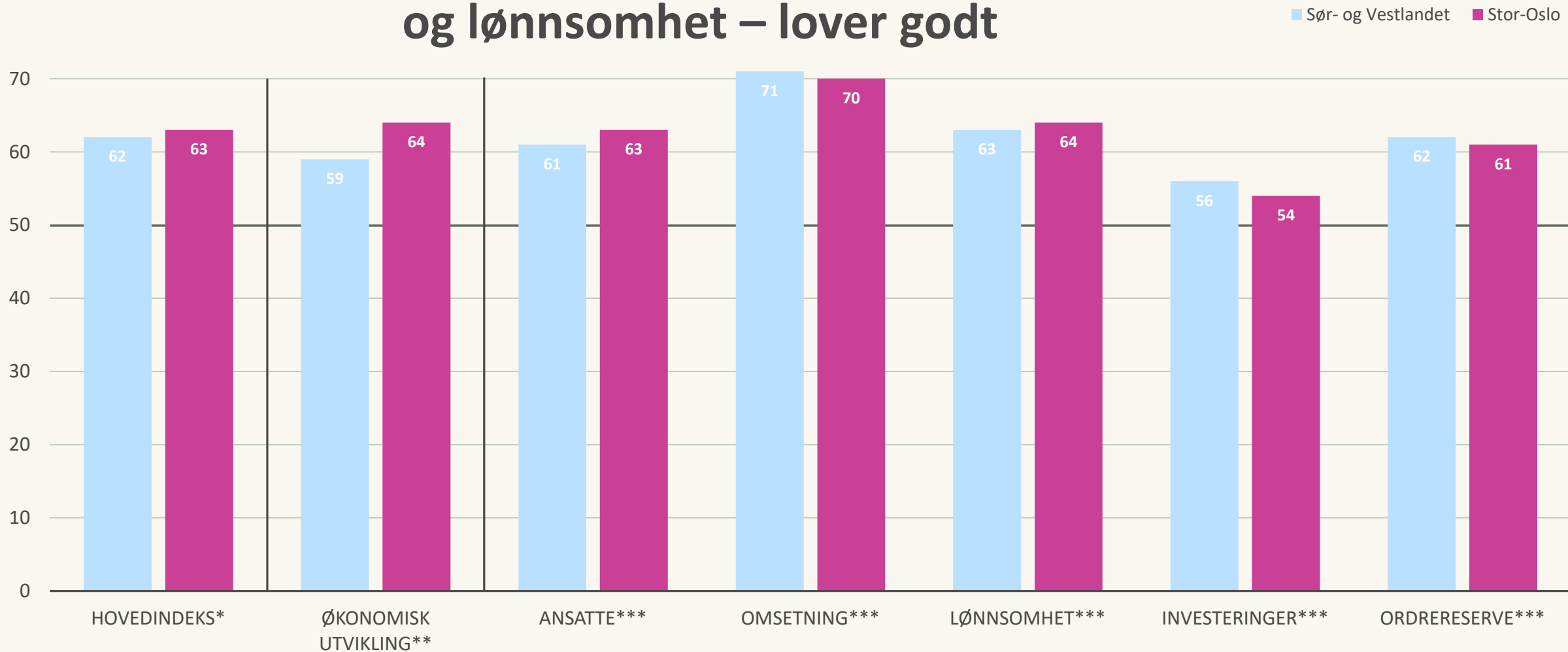
– Bra på alle delindekser – Oslo & Rogaland høyest på de fleste

Arbeidsledigheten i Oslo har falt og er nær lavest på 10 år (siden nov 2008)

Kilde grafer: Thomson Reuters Datastream, Sparebank 1 SR-Bank

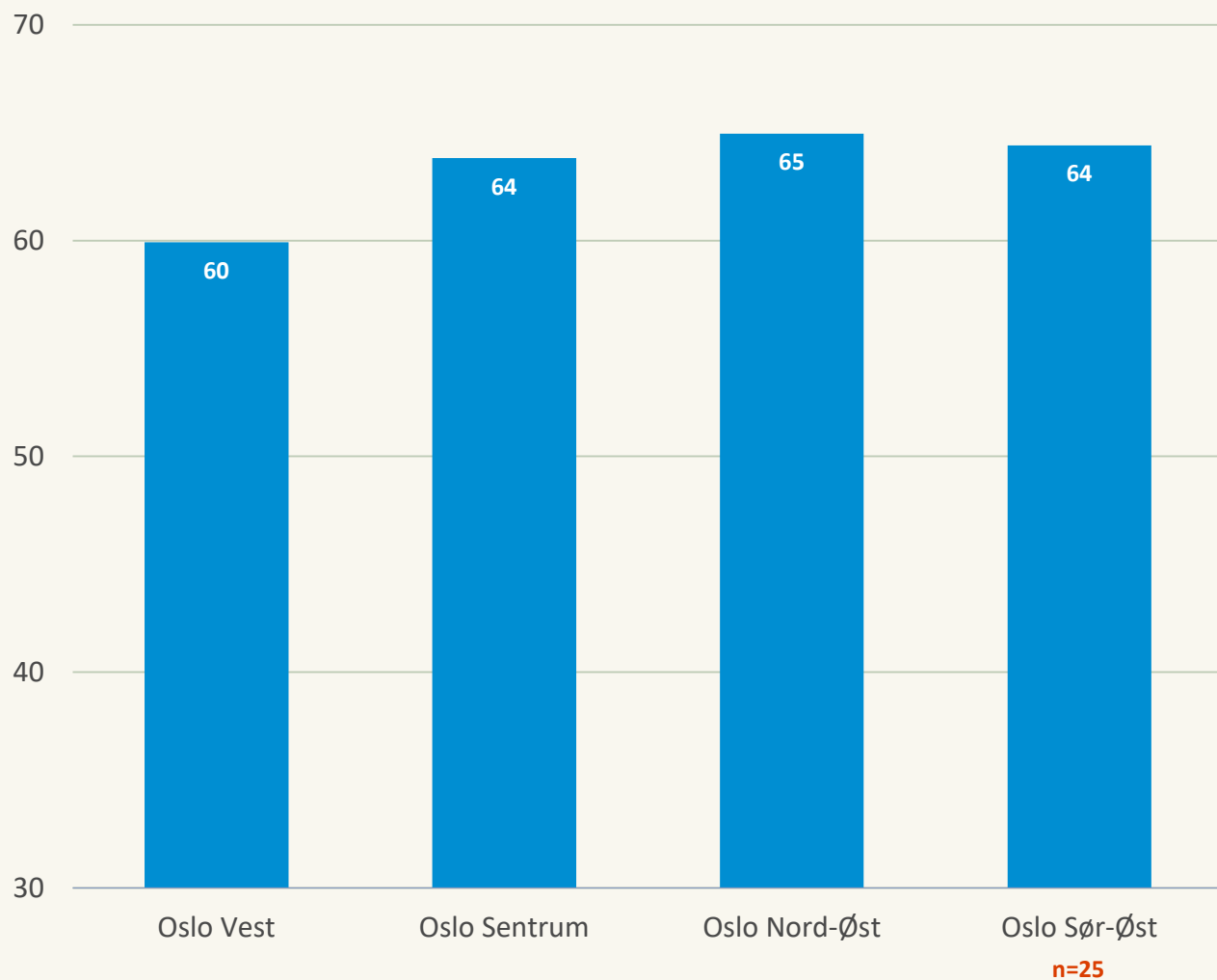
Stor-Oslo: har vært bra, ventes god vekst fremover, høy etterspørsel etter arbeidskraft og god vekst i ordreinngang og lønnsomhet – lover godt

* Hovedindeks er gjennomsnitt av seks delindikatorer. ** Økonomisk utvikling de siste 12 måneder. *** Forventning neste 12 måneder

Hovedindeksen i undergrupper i Oslo

Soner (Q2 2018)

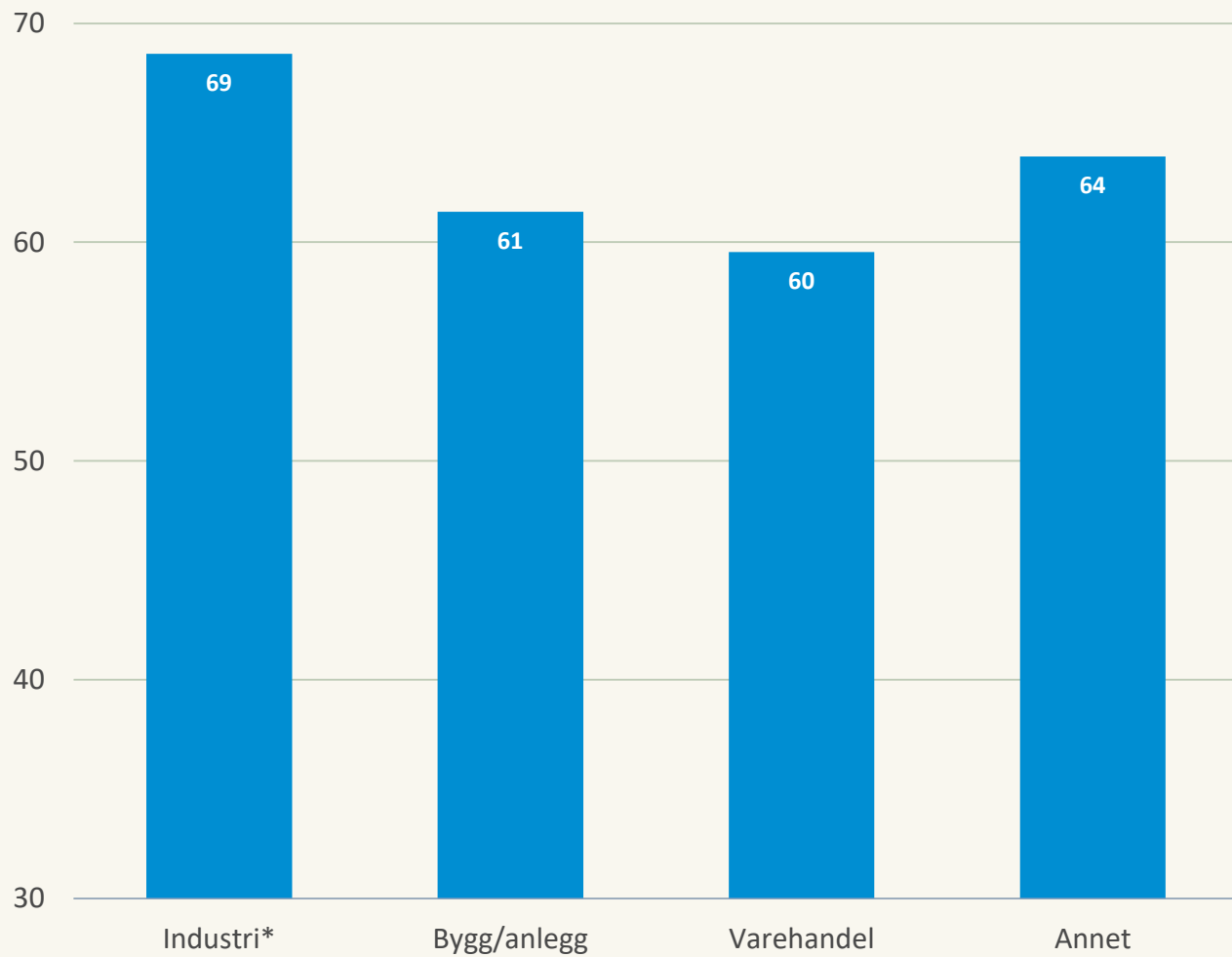

Sone	Område
Oslo Vest	Oslo ytre vest, Lysaker, Skøyen
Oslo Sentrum /Sentral	Indre by sentrum, indre by
Oslo Nord-Øst	Nydalen, Oslo ytre øst
Oslo Sør-Øst	Bryn-Helsfyr, Oslo ytre syd

*) Inkl. Inkludert Bergverk/Utvinning/El./Gass/Damp/VA/Renovasjon

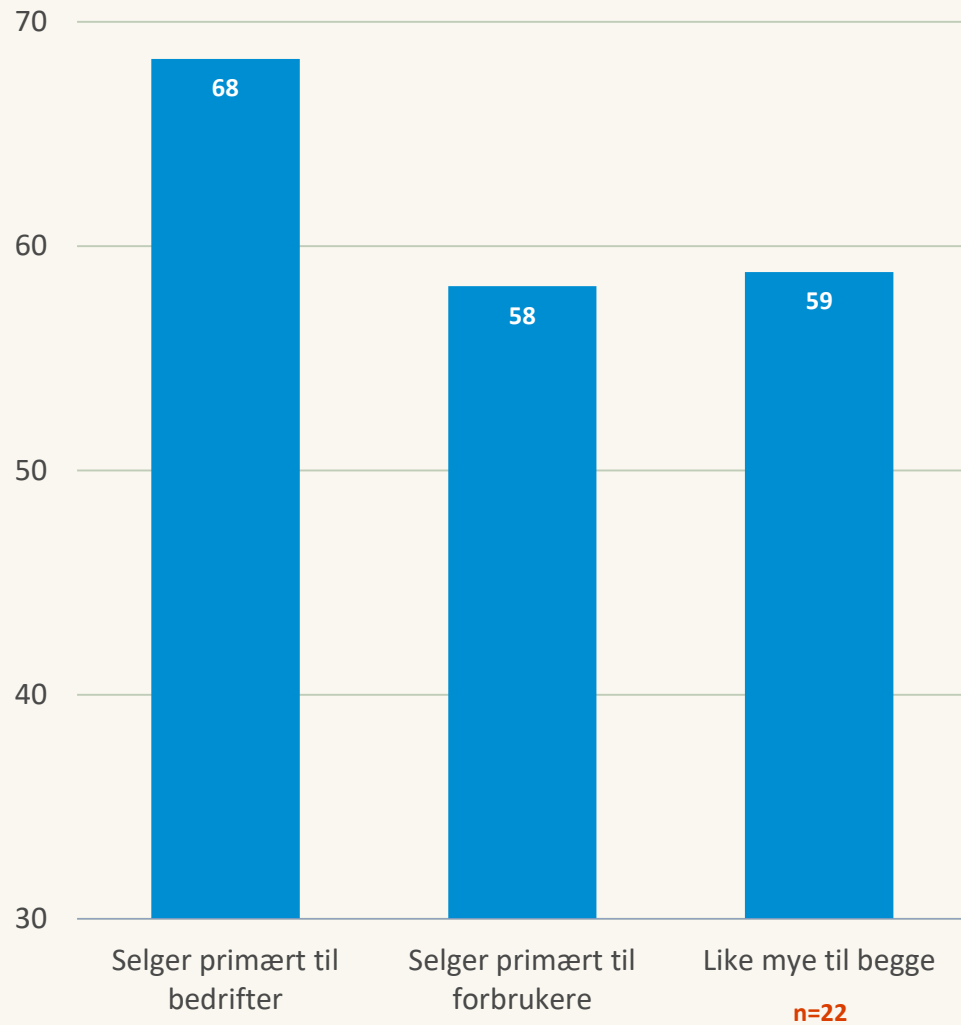
Hovedindeksen i undergrupper i Stor-Oslo

Branser (Q2 2018)

Hovedindeksen i undergrupper i Stor-Oslo

Leverer til.. (Q2 2018)

Imponerende endringskraft i bedriftene bidrar til oppsving

- Høy endringstakt i mange bedrifter
- Gode markedsmuligheter i Norge og ute (inkl svak kronekurs) pga bedring i økonomien
- Innen olje
  - Økt markedsandel i Norge og ute
  - Mer fornybar energi, havbruk, infrastruktur/samferdsel, industri

Nå går alt så meget bedre, men...

...klarer vi å unngå kostnadsboom denne gang?

- Økt aktivitet og flere ansatte øker konkurranse om ressursene – og arbeidsledigheten er allerede lav
- Bra driv i Norge og Europa, samt svak kronekurs, demper tilflyt av arbeidskraft
- Regionen må jakte, tiltrekke seg og tilrettelegge for talentene
- Bedriftenes tilpasning? Smart og effektiv jobbing & investeringer, robusthet, diversifisering, lønnsomhet & kapasitet
- > Store muligheter det neste året om regionen spiller kortene riktig

Nå går alt så meget bedre, men...

- Ikke opptur for alle
- Blandet i alle bransjer
- Store forskjeller i oljeservice
- Rigg og offshore-fartøy:
  - Fortsatt utfordringer
  - Men gradvis bedre

Oppsummering

- Stor-Oslo har hatt jevnt driv de siste årene
- Lite direkte olje-nedgang, men usikkerheten dempet utviklingen noe
- Usikkerhet om boligmarkedet i 2017 hadde tilsvarende påvirkning
- Nå løsner det på flere fronter samtidig og Oslo går fra hett til brennhett

- **Vedlegg: konjunkturbarometer for Sør- og Vestlandet, publisert torsdag 24. mai 2018**

Økte investeringer og flere arbeidsplasser

- Bredt oppsving. Konkurransen om ansatte øker

KONJUNKTURBAROMETER

for Sør- og Vestlandet

MAI 2018

SpareBank
SR-BANK

Dette er Konjunkturbarometeret

SpareBank 1 SR-Banks konjunkturbarometer er den viktigste temperaturmåleren for næringslivet på Sør- og Vestlandet.

600 bedrifter i regionen oppdaterer jevnlig sine forventninger til blant annet omsetning, lønnsomhet og årsverk.

Våre eksperter analyserer dataene og gir deg unik innsikt i utviklingen av samfunnet vi lever i og hva vi kan forvente fremover.

Bedriftsundersøkelsen omfatter spørsmål om:

1. Økonomisk utvikling de siste 12 månedene
  2. Bedriftenes forventninger neste 12 måneder
- hva gjelder:
- *Årsverk*
  - *Omsetning*
  - *Lønnsomhet*
  - *Investeringer*
  - *Ordreserver*

Økte investeringer og flere arbeidsplasser

- Bredt oppsving. Konkurransen om ansatte øker

**Vi er mer optimistiske –
men fortsatt utfordringer i 2017**

K KONJUNKTURBAROMETER
for Sør- og Vestlandet
Januar 2017

Januar 2017

Optimismen øker
– fortsatt fokus på konkurransekraft

K KONJUNKTURBAROMETER
for Sør- og Vestlandet

Vår 2017

Optimismen fester seg
– omstilling, økt konkurransekraft og robusthet preger landsdelen

K KONJUNKTURBAROMETER
for Sør- og Vestlandet

Høst 2017

K KONJUNKTURBAROMETER
for Sør- og Vestlandet
JANUAR 2018

SpareBank 1
SR-BANK

Høyere aktivitet og flere ansatte
- drevet av overraskende høy optimisme i olje- og gassnæringen

Januar 2018

Hovedpunkter i konjunkturbarometeret

1

Bedriftene venter vekst det neste året

Stemningen i næringslivet i oljefylkene Rogaland, Hordaland og Agder snudde i 2017, særlig våren 2017. Optimismen har vedvart siden. I denne undersøkelsen per mai 2018 er det et klart flertall av bedriftene som venter vekst det neste året. 62 prosent av bedriftene forventer å vokse det kommende året (mens de resterende 38 prosentene er på den negative siden). Optimismen har fått godt feste. Alle delindekser indikerer oppgang. Bedriftene skal ansette flere, venter høy vekst i omsetning og god vekst i ordreserven. Oljenedgangen er bak oss.

2

Oppsving i alle bransjer – høyest innen olje og gass

Bedrifter med høy oljeeksponering hadde veldig krevende tider i 2015 og 2016. Det markerte, positive omslaget det siste året har vært både overraskende og imponerende. Hovedindeksen for oljeeksponerte bedrifter er nå over 70% (vs 43% i januar 2017), som er rekordnivå. Det er litt overraskende at oljebedriftene er så positive, ettersom drahjelpen fra oljeaktiviteten på norsk sokkel (litt opp i 2018) er begrenset. Dette tyder på enorm endringskraft og suksess i nye markeder. Blant bransjene på Sør- og Vestlandet er det bra jevnt over. Varehandel er høyest med en indeks på 65%, tett fulgt av bygg/anlegg (64%), industri (62%) og andre bransjer (60%). Dette tyder på at usikkerheten om oljenedgang har sluppet, også i privatøkonomien, og gir løft for mange. For øvrig er eksportbedrifter jevnt over mer positive enn de uten, som gjenspeiler god vekst i eksportmarkedene og svak kronekurs.

3

Forventninger om god vekst i alle fylkene

Det er optimisme blant bedriftene i alle fylkene i undersøkelsen. Både bedring blant oljeeksponerte bedrifter, redusert usikkerhet generelt og at oljenedgangen har vært mest markert i Rogaland de siste årene, bidrar nå til at forventningene er høyest i Rogaland. Indeksen er på 64 prosent. Hordaland og Agder er også på bra nivå med 61 prosent. Infrastruktur/samferdsel (oljepengebruk) har gitt god drahjelp og vært stabiliserende for alle fylkene i årene med oljenedgang og usikkerhet, i tillegg til lav rente, bedring hos våre handelspartnere og tilpasningsdyktige bedrifter. Agder og Hordaland har en god del oljebedrifter, men er mer diversifisert og nyter godt av svak kronekurs og lav rente, herunder næringer knyttet til sjømat, tradisjonell eksport, turisme og offentlig sektor.

4

Jobbvekst, lavere ledighet og kamp om arbeidskraften

Arbeidsledigheten i Norge har falt og er nær det laveste nivået på over 9 år, ifølge NAVs ledighetstall på 2,4 prosent. Rogaland, Hordaland og Agder er nær dette nivå på 2,6-2,9 prosent. På Sør-Vestlandet har ledigheten falt markert det siste halvannet året – godt i tråd med signalene i dette konjunkturbarometer. Det som er gledelig for arbeidstakere, men også kan bli utfordrende for bedriftene og norsk økonomi, er at bedriftene nå melder om enda høyere vekst i ansettelse. Ansettelsesindeksen har steget til rekordhøye 61 prosent, og alle fylker og bransjer på 59 prosent og over – med bygg og anlegg høyest. Det er en klar overvekt av bedrifter som skal ansette, og de større bedriftene har nå snudd fra forsiktig oppbemanning i januar 2018 til betydelig mer markert oppbemanning nå. Det blir kamp om arbeidskraften. Svak kronekurs gjør Norge mindre attraktivt for utenlandske arbeidstakere. Sammen med lav ledighet kan dette bidra øke presset i norsk økonomi.

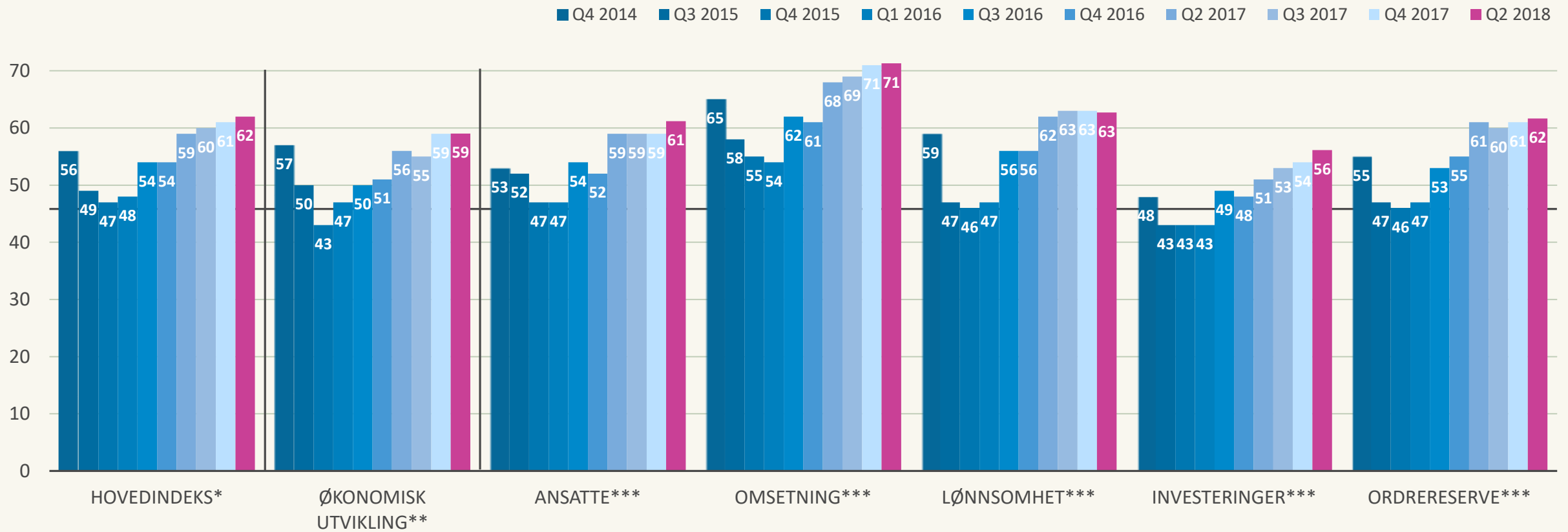
5

Overraskende sterk ordresreserve og økte investeringer

Noen av indikatorene i undersøkelsen kan kaste ekstra lys over vendepunkter i konjunkturutviklingen. Et flertall av bedriftene, 59 prosent og høyere i alle fylker, venter økte ordreserver. Det er nokså jevnt blant ulike bransjer og høyest innen industri. Bedriftene venter videre fortsatt bedring i lønnsomhet (indeks på 62 prosent), og alle fylker er 59 prosent og høyere. Bedriftene venter således lønnsom vekst det neste året.

Andel bedrifter (i % som venter oppgang)

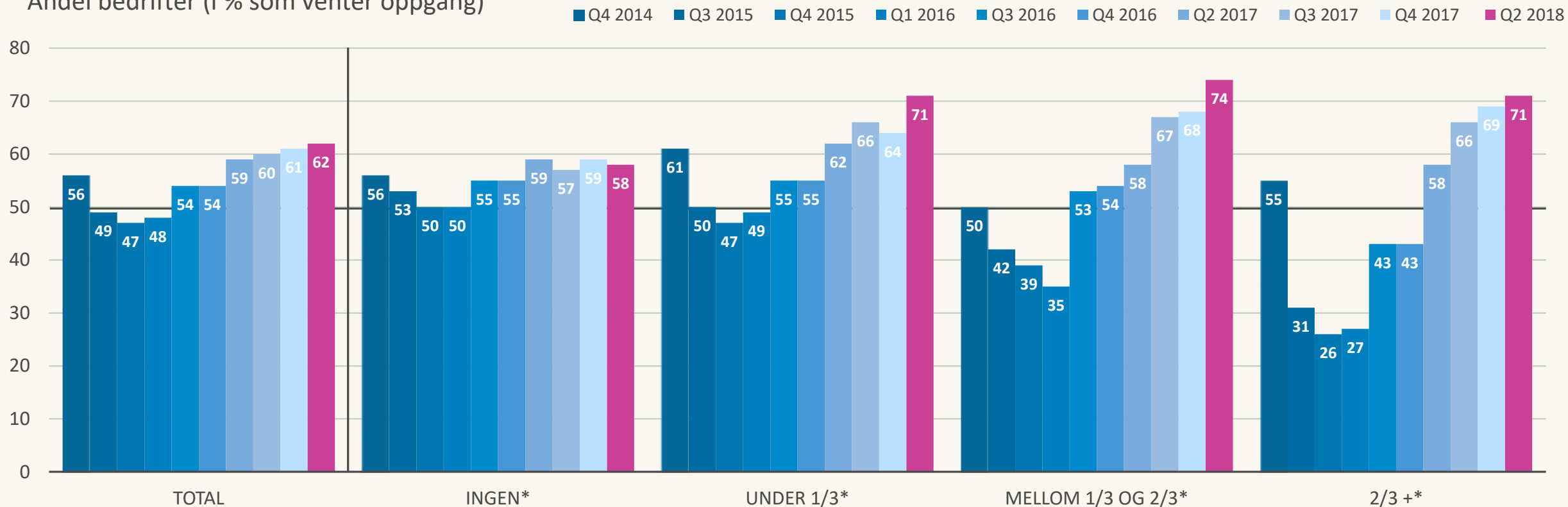
* Hovedindeks er gjennomsnitt av seks delindikatorer. ** Økonomisk utvikling de siste 12 måneder. *** Forventning neste 12 måneder

1

Bedriftene venter vekst det neste året

Forventningen blant bedriftene etter oljeeksponering

Andel bedrifter (i % som venter oppgang)

* Andel av omsetningen som er knyttet til oljevirksomhet

2

Oljeeksponerte bedrifter mest positive

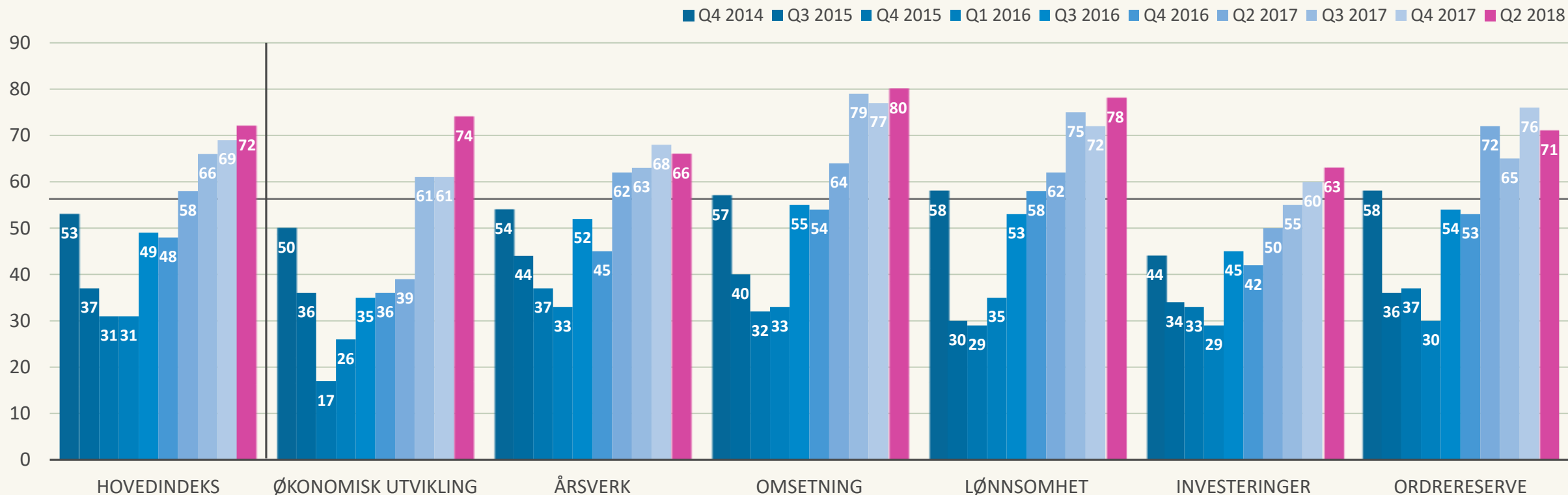
– gjenspeiler endringskraft og suksess i nye markeder

MILLIARDKUTT GIR MILLIARD- KONTRAKTER

Aker Solutions

Bedrifter med over 1/3 av omsetning mot olje og gass

2a

Bred oppgang blant oljeeksponerte bedrifter
– høy vekst i ordreinngang, aktivitet og ansatte. Bedre lønns.

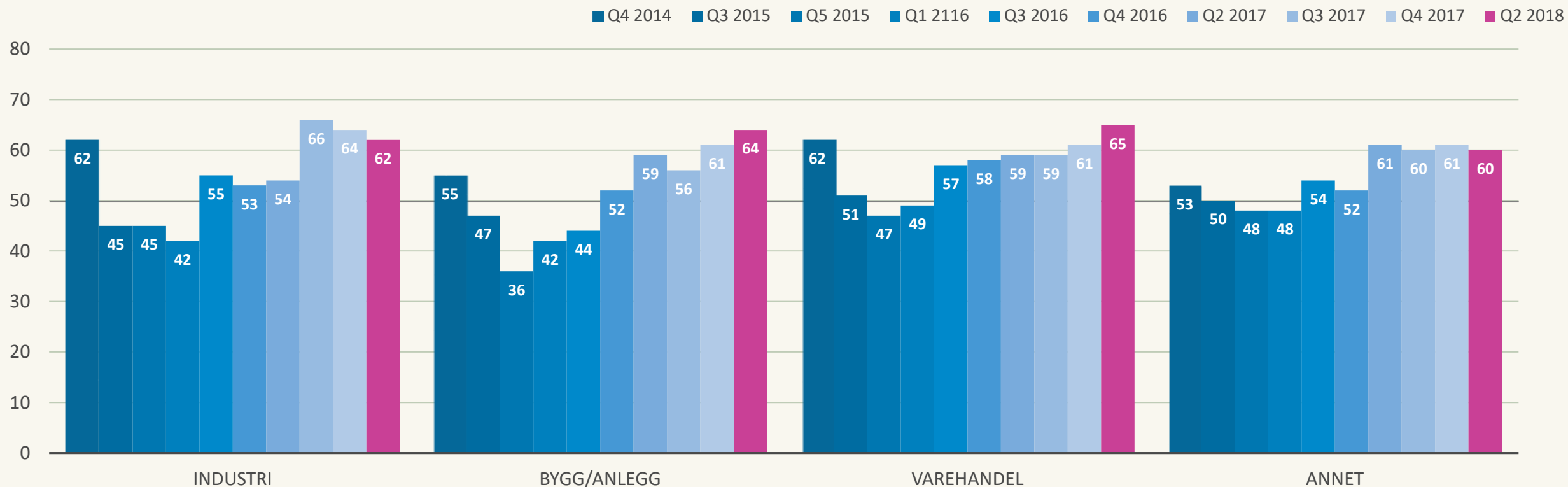

TUNNEL- GIGANTENE GIR STORE RINGVIRKNINGER

Ryfast

Forventninger i ulike bransjer

Andel bedrifter (i % som venter oppgang)

2c

Oppsving i alle bransjer

– Mange forhold bidrar: oljen på vei opp, lav rente, svak kronkurs, bra driv i verdensøkonomien og omstilling i bedr.

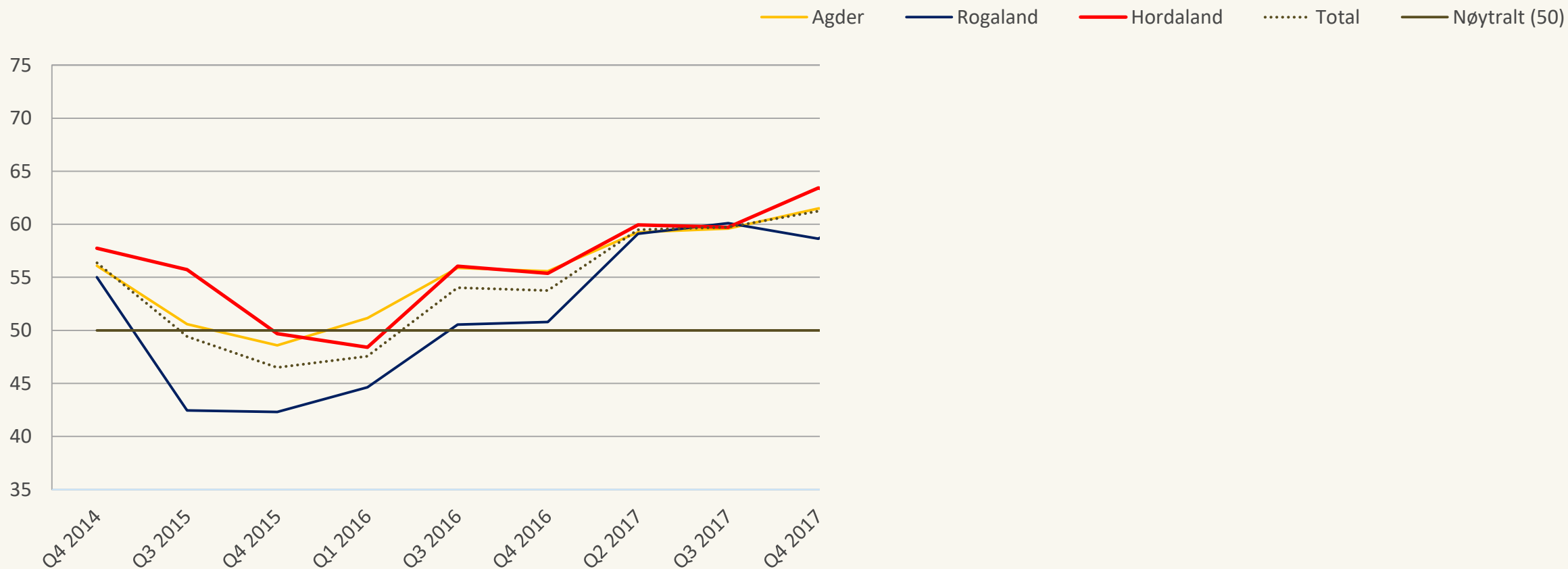
VELTER OM PÅ UTLEIEDRIFTEN

BAS Maskinutleie

BAS
MASKINUTLEIE
basutleie.no

Fylker. Hovedindeks og delindekser per siste måling

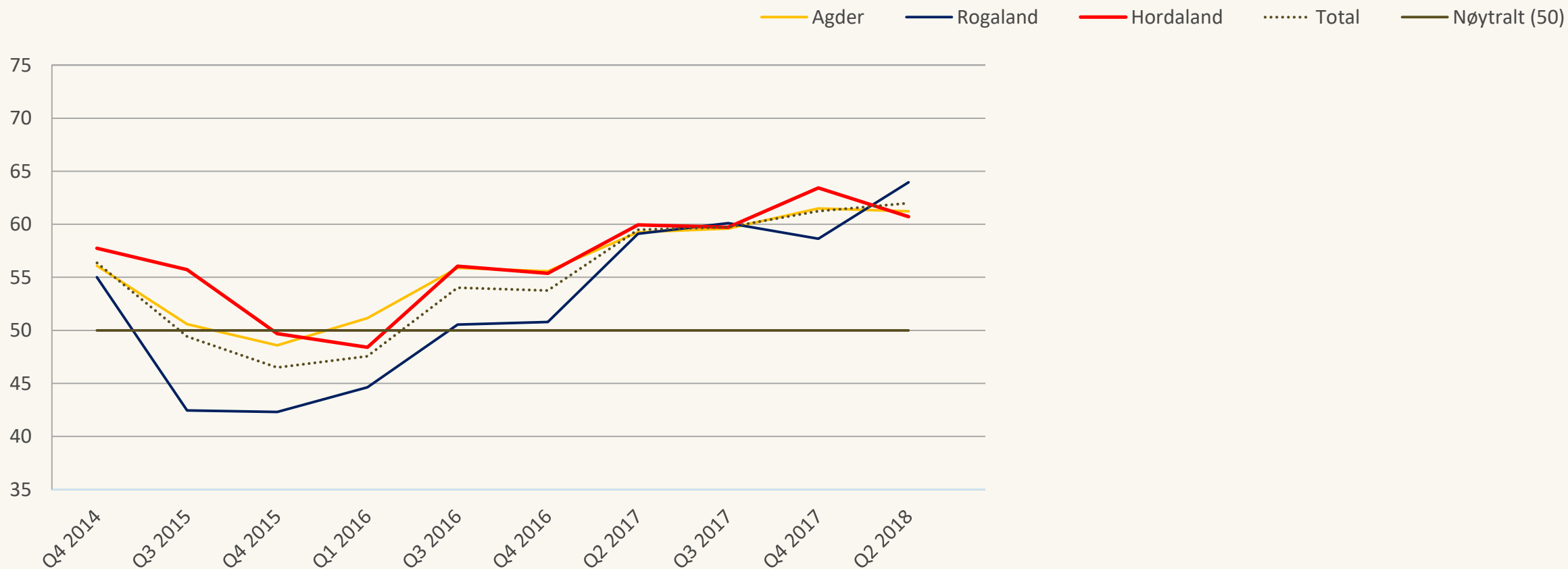
3

Optimisme i alle fylker ved forrige måling

– Hva nå?

Fylker. Hovedindeks og delindekser per siste måling

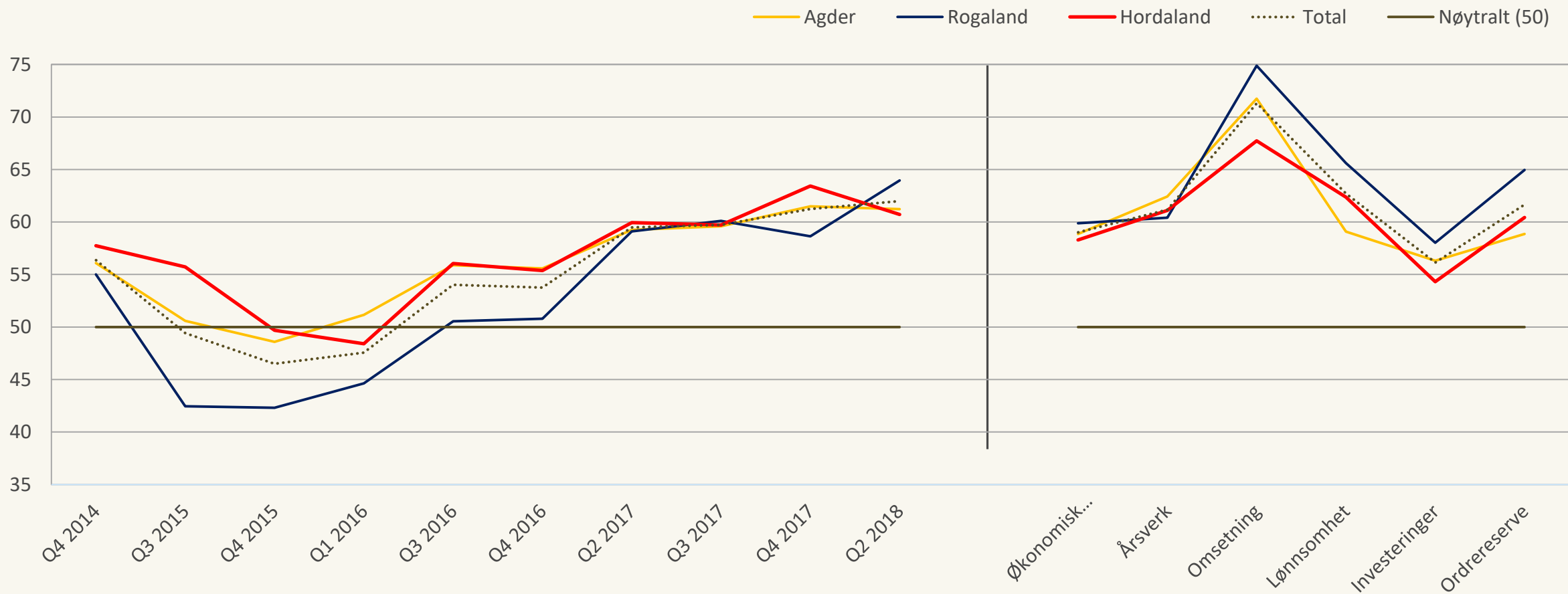

3

God vekst i alle fylkene

– Oljedrevet opptur, lavere usikkerhet og Rogaland på topp

Fylker. Hovedindeks og delindekser per siste måling

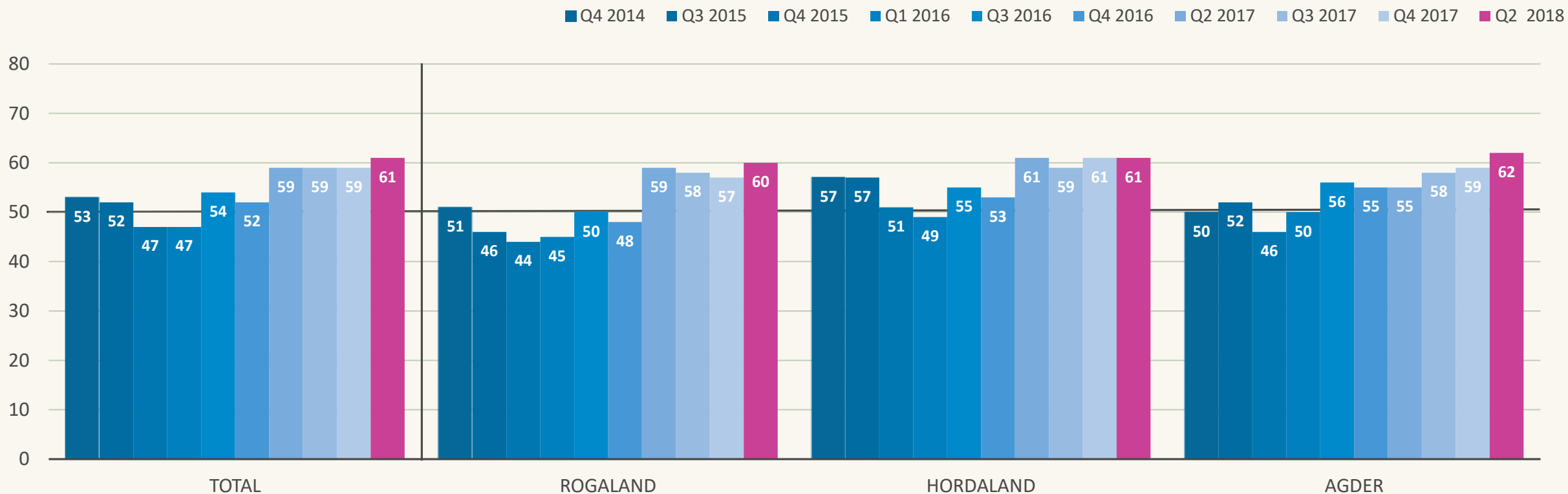
3

Optimisme i alle fylkene

– Bra på alle delindekser og Rogaland høyest på de fleste

Bedriftenes planer for antall ansatte – fylke

Andel bedrifter (i % som venter oppgang)

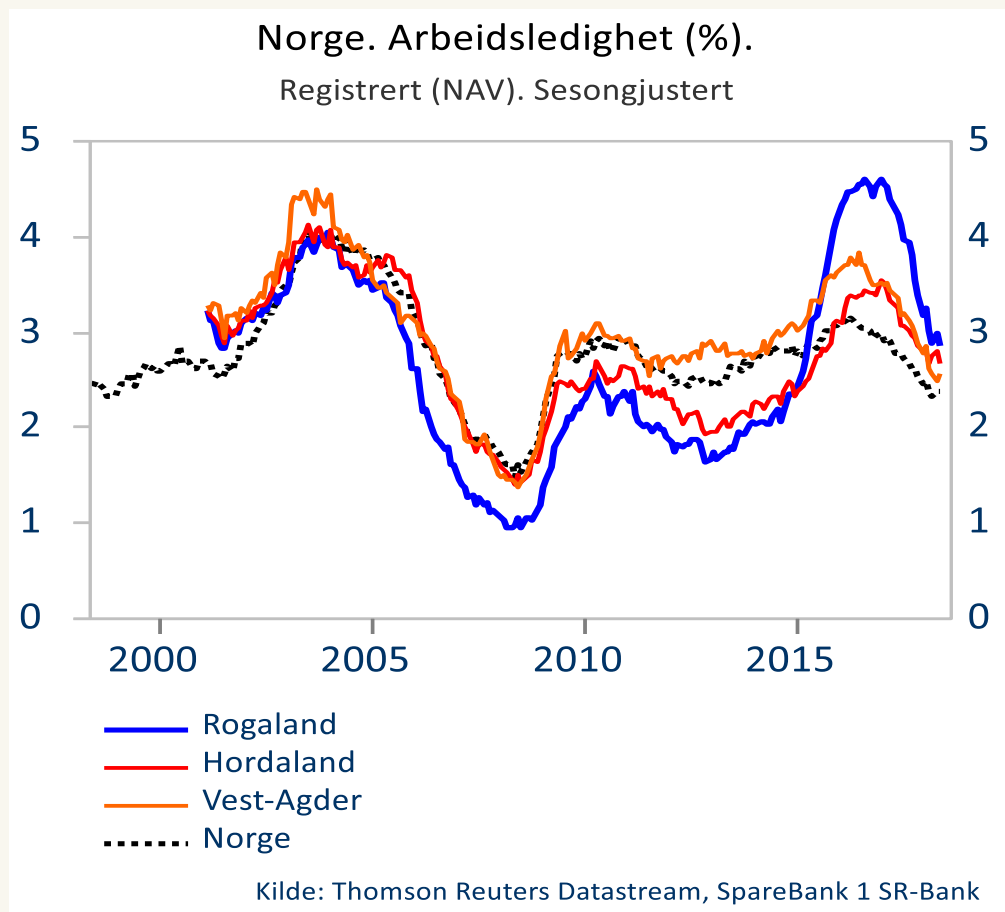
4a

Mange skal ansette – også store bedrifter

- Konkurransen om arbeidskraften øker

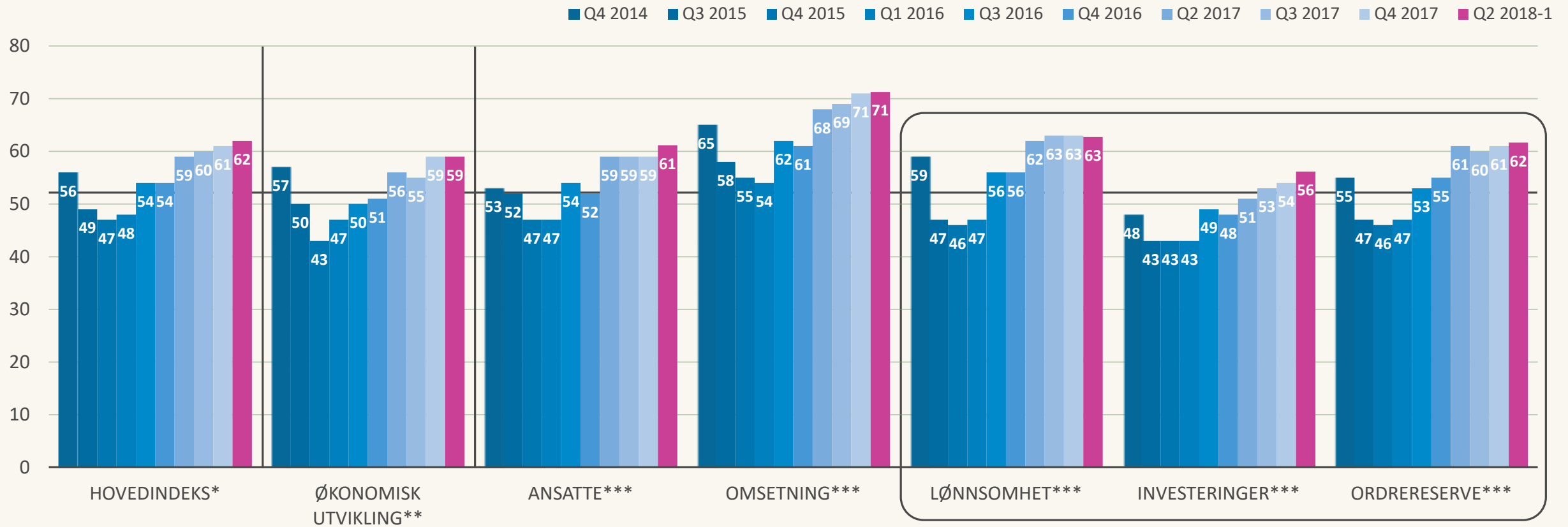
Arbeidsledigheten har falt (mest i Rogaland)

– nokså få varsler om nedbemanning

Kilde grafer: Thomson Reuters Datastream, Sparebank 1 SR-Bank

Andel bedrifter (i % som venter oppgang)

* Hovedindeks er gjennomsnitt av seks delindikatorer. ** Økonomisk utvikling de siste 12 måneder. *** Forventning neste 12 måneder

5

Overraskende sterk ordrereseve og økte investeringer
 – Bedriftene venter lønnsom vekst

Nå går alt så meget bedre, men...

...klarer vi å unngå kostnadsboom denne gang?

- Økt aktivitet og flere ansatte øker konkurranse om ressursene – og arbeidsledigheten er allerede lav
- Bra driv i Norge og Europa, samt svak kronekurs, demper tilflyt av arbeidskraft
- Regionen må jakte, tiltrekke seg og tilrettelegge for talentene
- Bedriftenes tilpasning? Smart og effektiv jobbing & investeringer, robusthet, diversifisering, lønnsomhet & kapasitet
- > Store muligheter det neste året om regionen spiller kortene riktig

Nå går alt så meget bedre, men...

- Ikke opptur for alle
- Blandet i alle bransjer
- Store forskjeller i oljeservice
- Rigg og offshore-fartøy:
  - Fortsatt utfordringer
  - Men gradvis bedre

**FORANDRER
HVORDAN DU
SER PÅ TV**

Sixty

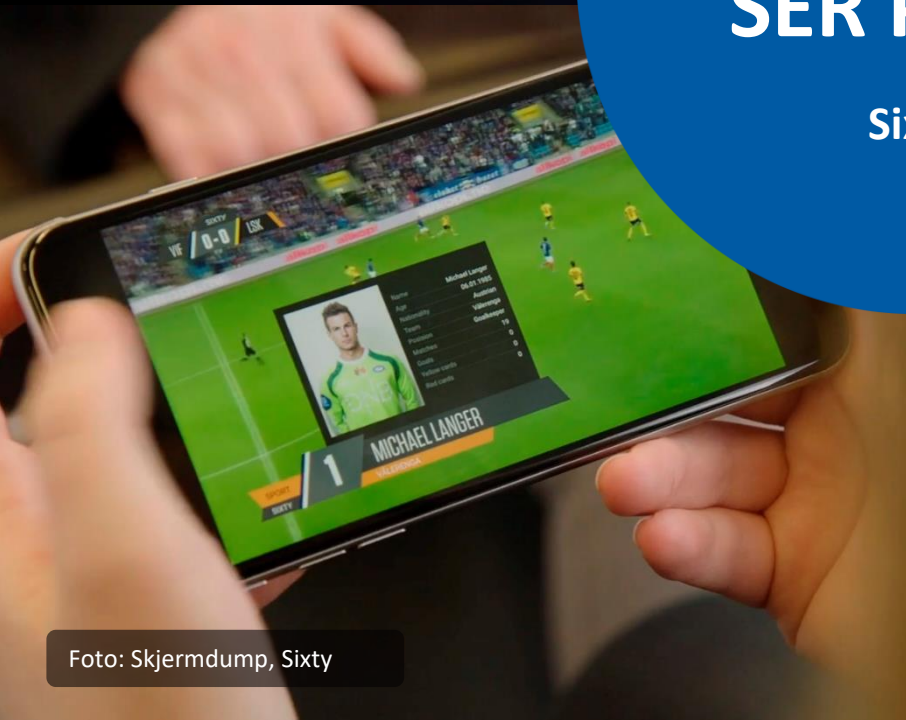

Foto: Skjermdump, Sixty

Oppsummering

- 2017 bedre enn ventet
- 2018 – oljeopptur og mange nye jobber
- Fortsatt utfordringer, men også store muligheter
- Effektivisering, endringsvilje & konkurransekraft
- Diversifisering & robusthet